

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

κ. Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ ὀγδοηκονταετηρίδι τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι, ἀπεφάσισε, τιμῆς ἕνεκα πρὸς τὸν ὑπέροχον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης μύστιν καὶ ἔρευνητήν, νὰ ἀφιερῶσιν τὴν σημερινὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἑλληνογλωσσολόγου.

Διερμηνεύων, ἀγαπητὲ φίλε καὶ σοφὲ Συνάδελφε, τὰ αἰσθήματα τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καί, ὡς πιστεύω, ὀλοκλήρου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἐκφράζω ὑμῖν, ἐπὶ τῇ ὀγδοηκοστῇ ἀμφιετερίδι σας, θερμὰ καὶ ἐγκάρδια συγχαρητήρια. Αἱ εἰλικρινεῖς ἡμῶν εὐχαί, ἐνούμεναι μετ' ἐκείνων, τὰς ὁποίας ξένοι Ἀκαδημαῖοι, ὧν ἔχετε τὴν τιμὴν νὰ εἶσθε ἐπιφανὲς μέλος, καὶ πολλοὶ ἀλλοδαποὶ ἐπιστήμονες ἀπὸ διαφόρων ξένων Πανεπιστημίων ἀπηύθυναν ἤδη πρὸς ὑμᾶς, δεικνύουν, ὅτι ἡ μεγάλη ἀξία τοῦ ὑμετέρου ἔργου φέρουσα τὸ κῦρος καὶ τὸν θανμασμὸν τοῦ διεθνοῦς ἐπιστημονικοῦ κόσμου ἀποτελεῖ τιμὴν ὄχι μόνον δι' ὑμᾶς προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιστήμην, καὶ δι' αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ εἶναι καθήκον τῆς Ἀκαδημίας νὰ ἐξάσῃ καὶ νὰ στέψῃ τὸ λαμπρὸν ἐπιστημονικὸν ἔργον καὶ τὸ ἔνδοξον στάδιον τοῦ Ἑλληνογλωσσολόγου, ὅστις μετὰ τόσης ἐπιτυχίας ἀφιέρωσε ζωὴν ἡμίσεος καὶ πλέον αἰῶνος εἰς τὴν βαθεῖαν ἔρευναν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης. Ἄλλ' εἶναι καὶ ἐκ τῶν κυριωτέρων σκοπῶν τῆς Ἀκαδημίας νὰ προβάλλῃ πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ

* Συνεδρία τῆς 28 Φεβρουαρίου 1929.

μίμησιν εἰς τοὺς νεωτέρους τοὺς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι καθ' ὄλον τὸν βίον, λησμονήσαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἴδια συμφέροντα, ἐθυσίασαν γονίμως καὶ ἐνδόξως τὰς λαμπρὰς πνευματικὰς δυνάμεις των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Πατρίδος.

Βαθὺς γνώστης τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐξιχνεύσατε τὴν ἐξελίξιν καὶ ἐξηκριβώσατε τὰς διαφορὰς φάσεις αὐτῆς διὰ μέσου τῶν μακρῶν αἰώνων τῆς πολυκυμάντου ζωῆς τοῦ Ἑθνους, φωτίζων πολλὰ τῶν σκοτεινῶν σημείων καὶ λύων πλεῖστα τῶν δυσλύτων προβλημάτων αὐτῆς, δι' ἀσφαλοῦς ἐπιστημονικῆς μεθόδου. Ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς συγκρίσεως, ἀπὸ τῶν μερικῶν εἰς τὰ γενικὰ ἀνερχόμενος, ἠδυνήθητε, ἐν πολλοῖς, νὰ ὑψωθῆτε εἰς γενικὸν νόμον ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς ἡμετέρας γλώσσης καὶ εἰς γενικὸν κανόνα, ρυθμίζοντας τὰ τῆς ἐτυμολογίας καὶ ὀρθογραφίας, τὰ τῆς γραμματικῆς καὶ συντακτικῆς νομολογίας αὐτῆς. Οὕτως ἠδυνήθητε νὰ ἀποδώσῃτε εἰς τὴν μελέτην τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ἐπιστημονικῶν χαρακτῆρα, τὸν ὅποιον δὲν εἶχε πρὸ ὑμῶν, καὶ νὰ ἀναδείξῃτε αὐτὴν εἰς Ἐπιστήμην ἰσότιμον πρὸς τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς αὐτῆς. «Ἐὰν σήμερον, γράφει διάσημος Γερμανὸς ἑλληνοφίλος, ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα κατέχη ἰδιαίτερον καὶ ἐξέχουσαν θέσιν ἐν τῷ συνόλω τῶν ἐπιστημῶν, εἰς ὑμᾶς πρὸ παντὸς ἀνήκει ἡ σχετικὴ εὐγνωμοσύνη τῆς Πατρίδος».

Καὶ ὄντως, τὸ ἐν ἔτει 1892 δημοσιευθὲν Γερμανισί, ὑπὸ τὸν τίτλον: Εἰσαγωγή εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Γραμματικὴν, κλασικὸν ὑμῶν ἔργον, δι' οὗ, τὴν θεμελιώδη θεωρίαν τοῦ Κοραῆ ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν ἀποκαθιστῶν, ἀπεδείξατε, ὅτι ἡ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὡς νεκρά, συνεπεῖα φυσικοῦ θανάτου, κακῶς ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου θεωρουμένη Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ζῆ εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, φυσιολογικῶς διὰ τῶν αἰώνων ἐξελιχθεῖσα εἰς τὴν νεωτέραν, τὸ σύγγραμμα ὑμῶν τοῦτο ἀποτελεῖ μνημειώδη οὐ μόνον πρὸς τὴν Ἐπιστήμην ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Πατρίδα ὑπηρεσίαν.

Τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὅποιον ἤνοιξεν εἰς ὑμᾶς τὰς πύλας τῶν Ἀκαδημιῶν τοῦ Βερολίνου, τοῦ Μονάχου, τῆς Βιέννης, τῆς Λειψίας, τῆς Βουδαπέστης, καὶ παρέσχε τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γοτίγκης, ἐκρίθη καὶ ἀνεγνωρίσθη ἤδη ὀριστικῶς ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς ἐπιστη-

μονικοῦ κόσμου, λαβὸν τὸ χροῖσμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας. Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν σχετικῶν ἐρευνῶν ὑμῶν, ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ ἠξιώθη ἤδη τῆς τιμῆς τῆς ἰδρύσεως δι' αὐτὴν ἐδρῶν εἰς πολλὰ μεγάλα ξένα Πανεπιστήμια καὶ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὸ στάδιον τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης. «Εἰς ὑμᾶς ἀνήκει ἄνευ ἀντιζήλων ἢ δόξας, γράφει ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου, ὅτι τὴν ἱστορικὴν ἔρευναν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τῶν μέσων καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων ἀνυψώσατε ἐκ τῶν βυθῶν τῆς ἐρασιτεχνίας καὶ ἀμεθοδίας εἰς τὴν τάξιν σοβαρᾶς ἐπιστήμης, πληροῦσης τοῦς ἐπιστημονικοὺς ὄρους τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Οὐδεὶς, ὅσον ὑμεῖς, ὑπερήσπισε τόσον ἐνεργῶς καὶ ἐπιτυχῶς τὴν ἀδιάσπαστον ἐνότητα πάσης τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τῶν νεωτέρων διαλέκτων καὶ ἰδιωματῶν. Ἡ τέχνη τῆς ἀμοιβαίας διαφωτίσεως, ἣν ὑμεῖς, γνώσης τῆς τε ἀρχαίας καὶ τῆς νεωτέρας γλώσσης, γνωρίζετε καὶ δεξιῶς διδάσκετε, καθιστᾷ εὐγνώμονας μαθητὰς σας ὅχι μόνον τοὺς γλωσσολόγους ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς φιλολόγους».

«Τὸ πρῶτον μέγα ἐπιστημονικὸν ὑμῶν ἔργον, γράφει ἄλλη Γερμανικὴ Ἀκαδημία—ἡ τοῦ Μονάχου—καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι ἡ βάσις πάσης τῆς μεσαιωνικῆς καὶ τῆς νέας γλωσσικῆς ἐρεῦνης».

Ὁ δὲ διάσημος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου κ. *Heisenberg*, ἐν σχετικῇ διατριβῇ, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῇ ὀγδοηκονταετηρίδι ὑμῶν ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως, γράφει: «Ἡ Ἄιτικὴ διάλεκτος, κατὰ τὴν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτῷ θεμελιώδη τοῦ Χατζιδάκι ἀνακάλυψιν, ἐγένετο ἡ καθολικὴ γλῶσσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἐξ αὐτῆς ἀπέρρευσε σύμπας ὁ πλοῦτος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τε τὸν μεσαίωνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Τὸ ἔργον τοῦτο παραμένει μέχρι σήμερον εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὸ θεμέλιον τῆς συμπάσης ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς ἀρχαιότητος. Ὁ ἴδιος δὲ Χατζιδάκις, ἀκαταπόνητος καὶ μετὰ πάθους ἐργαζόμενος, διατηρεῖ μέχρι σήμερον τὴν ἡγεσίαν εἰς τὰς ἐρεῦνας ταύτας. Ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ ὑπερηφανεύεται, ὅτι Ἑλληὴν ὑπῆρξεν, ὅστις τὴν ἀρχὴν, τὴν ψυχὴν καὶ τὸν βίον τῆς σημερινῆς γλώσσης αὐτῆς κατὰ πρῶτον σαφῶς καὶ εὐκρινῶς κατενόησεν. Ἡμεῖς δὲ οἱ Γερμανοὶ αἰσθανόμεθα καὶ εὐγνωμοσύνην,

ὅτι τὸ κλασικὸν τοῦτο μνημεῖον τῆς Ἐπιστήμης ἐγράφη γερμανισί».

Καὶ τὸ ἔργον ὑμῶν αὐτό, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, δὲν ἀφήσατε ἄνευ τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ συμπληρώσεων καὶ τῶν γονίμων διὰ τὴν Ἑλλάδα συνεπειῶν. Διὰ τῆς Γλωσσικῆς Ἐταιρείας, τῆς ὁποίας ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἀειμνήστων Μάρκου Ρενιέρη καὶ Στεφάνου Δραγούμη ὑπήρξατε ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς, προεκαλέσατε καὶ παρ' ἡμῖν τὴν ἔρευναν, ἐδώσατε τὴν ὄψθην καὶ παρέσχετε τὰς ὁδηγίας πρὸς μεθοδικὴν συλλογὴν τοῦ ἀνὰ τὰ διάφορα τμήματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ διεσπαρμένου γλωσσικοῦ θησαυροῦ ἡμῶν.

Διὰ δὲ τοῦ ὑφ' ὑμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑλικοῦ τούτου κυρίως ἰδρυθέντος καὶ ὀργανωθέντος Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης, τοῦ ὁποίου προσεχῶς ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἡμῶν ὁ πρῶτος τόμος καὶ παρασκευάζονται ἤδη, ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς αἰγίδα, οἱ λοιποί, «θὰ ἀφήσητε, ὡς γράφει ἡ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου, εἰς τὴν Πατρίδα σας καὶ τὴν Ἐπιστήμην ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου ὑπερήφανον κληρονομίαν, τῆς ὁποίας τοὺς μεγάλους θησαυροὺς θὰ ἀπολαύσωσι καὶ θὰ ἐκμεταλλενθῶσιν αἱ μέλλουσαι γενεαί».

Ἄλλοι, ἀρμοδιώτεροι ἐμοῦ, θὰ ἀναλύσωσι μετ' ὀλίγον λεπτομερῶς καὶ μετὰ κύρους τὸ ἐπιστημονικὸν ὑμῶν ἔργον. Εἰς ἐμὲ ὁμως ἐπιβάλλεται νὰ μὴ λησμονήσω, ὅτι αἱ ἔρευναι ὑμῶν δὲν περιορίζονται εἰς τὸν στενὸν γλωσσικὸν καὶ φιλολογικὸν κύκλον, καὶ δὲν συντελοῦν εἰς μόνην τὴν προαγωγὴν τῆς Ἐπιστήμης καὶ τὴν κατανόησιν τῆς γλώσσης ἡμῶν. Ἐπεκτείνονται εἰς πολὺ εὐρύτερον καὶ πρακτικώτερον στάδιον, ἐξυπηρετοῦν καὶ ἄλλα μεγάλα, γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος, ἐθνικὰ ζητήματα. Εἴχετε τὴν σοφὴν ἔμπνευσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀναγκαίαν δύναμιν, ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ σταδίου ὀρμώμενος καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας στηριζόμενος, νὰ εἰσέλθῃτε θριαμβευτικῶς καὶ εἰς τὰ ἀλληλένδετα πρὸς τὴν γλῶσσαν ἐθνολογικὰ καὶ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα. Ἀναιρῶν ἐσφαλμένας γνώμας ἢ ἀντικρούων καὶ καταρρίπτων ἀντιθέτους μεροληπτικὰς κρίσεις ξένων ἐπιστημόνων ὑπὲρ ἀντιπάλων ἐθνῶν, καιρωθῶσατε νὰ παρουσιάσητε ἐπιστημονικὰ συμπεράσματα, ἀποτελοῦντα ἀκλόνητα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς ἑλληνικότητος τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς συνεχείας τῆς ἱστορίας τῆς ἡμετέρας φυλῆς. «Ἀπορεῖ κανεὶς, γράφει δια-

κεκριμένος καθηγητής τοῦ ἐν Νεαπόλει Πανεπιστημίου, ἐξ ἀφορμῆς τῆς σπουδαίας ὑμῶν: Περὶ τοῦ ἐν Μακεδονίᾳ Ἑλληνισμοῦ πραγματείας, τῆς δημοσιευθείσης κατ' αὐτὰς καὶ γαλλιστὶ ἐν Παρισίοις, πρὸς ἀναίρεσιν ἀνθελληνικῆς συνηγορίας ὑπὲρ ἄλλων ὑπὸ ξένου ἐπιστήμονος, ὅτι Γερμανὸς καθηγητής, ὅστις παραδίδει μαθήματα εἰς τόσον περίφημον Πανεπιστήμιον, δύναται νὰ ὑποπέσῃ εἰς τοιαῦτα λάθη καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ ἀνύπαρκτα δικαιώματα μὲ ἀκατανόητον βουλγαροφιλίαν». Καὶ ἦτο φυσικὸν ἀνὴρ, ὅστις προσέφερε τὸν βραχίονα αὐτοῦ εἰς δύο διαδοχικοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του, νὰ προσφέρῃ καὶ τὸν ἐμπνευσμένον αὐτοῦ κάλαμον καὶ νὰ ἀγωνισθῇ νικηφόρος, διὰ τῆς κραταιᾶς ἐπιστήμης του, ὑπὲρ τῶν παραγνωριζομένων δικαίων τοῦ Ἑθνους. Πολεμιστῆς ἐκ φύσεως καὶ παραδόσεως, καθ' ὃ τέκνον τῆς ἡρωϊκῆς μεγαλονήσου, εἰς τὰς φλέβας τοῦ ὁποίου ρέει τὸ αἷμα πάμπου ὀπλαρχηγοῦ, ἐπαλαίσατε καὶ ἡγωνισθῆτε μετ' ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας πάντοτε πρὸς ἐπικράτησιν τῶν ἐπιστημονικῶν ὑμῶν ἰδεῶν. Εἰς ἐποχὴν δέ, καθ' ἣν, ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν ἐπιβολὴν ἐνὸς τῶν μεγίστων γραμματικῶν τοῦ κόσμου, ἐκ φύσεως καὶ παραδόσεως πολεμιστοῦ καὶ αὐτοῦ, πείσμονος δὲ καὶ φανατικοῦ ὑπερμάχου τῆς ἀρχαίας γλώσσης, τοῦ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον τοῦ Εὐθύρρημονος Παρρησιάδου ἰσχυρῶς καὶ ἐπὶ μακρὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνισθέντος Κόντου, καθ' ἣν ἐποχὴν, λέγω, ἴσχυρον αἱ ὄλως ἀντίθετοι αὐτοῦ γνῶμαι, δὲν ἔλευρεν εἰς ὑμᾶς ἡ τόλμη καὶ τὸ θάρρος, ὅπως ἀντιταχθῆτε ἀποτελεσματικῶς κατ' αὐτῶν. Ἐπὶ τῇ βίασει τῆς γλωσσολογικῆς ὑμῶν ἐπιστήμης καὶ τῆς Ἱστορίας τῆς ἡμετέρας γλώσσης, ὑπεστηρίξατε τότε μετὰ σθένους, ὅτι ἡ γλῶσσα ἐν γένει, καθ' ὃ ζωντανὸς ὄργανισμός, δὲν παραμένει ἀγαλματώδης καὶ ἀναλλοίωτος, ἀλλὰ μεταβάλλεται καὶ ἐξελίσσειται φυσιολογικῶς καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν περιστάσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας οὗτοι ζῶσι καὶ πρὸς τὰς ὁποίας κατ' ἀνάγκην προσαρμόζονται. Ἦτο ὑπερβολικὴ, βεβαίως, ἡ ἀξίωσις τῆς βαθμιαίας ἐπιστροφῆς εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Ξενοφῶντος καί, ὡς πᾶσα ὑπερβολή, ἔφερε καὶ αὐτὴ εἰς ἀντίθετα τῶν ἐπιδιωκομένων ἀποτελέσματα. Ὅπως ἐπίσης ὑπερβολικὴ καὶ ἀνιστόρητος εἶναι ἡ ἀξίωσις ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐνόμισαν, ὅτι ἦτο δυνατὸν διὰ

μιᾶς νὰ ἀπλοποιήσωμεν καὶ νὰ καταργήσωμεν τὴν ἡμετέραν διγλωσσίαν. Ἄλλ' ἡ διγλωσσία εἶναι νόσος φυσικὴ καὶ παγκόσμιος, κατὰ βαθμὸν μόνον, ἀντιστρόφως ἀνάλογον πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστου λαοῦ ἀπὸ Ἔθνος εἰς Ἔθνος διαφέρουσα. Καὶ εἰς αὐτὴν δὲ τὴν Γαλλίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπίσημος γλῶσσα θεωρεῖται ὡς ἀποκρυσταλλωθεῖσα καὶ γενικῶς ἐν αὐτῇ διαδεδομένη, ἐπιφανῆς ἀκαδημαϊκὸς καὶ δημοσιολόγος ἀπηύθυνεν ἐσχάτως ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας ζητῶν, ὅπως ληφθῶσι τὰ κατάλληλα διδακτικὰ μέτρα διὰ τὴν εἰς πολλὰ, ἀγροτικὰ ἰδίως, μέρη αὐτῆς παρατηρουμένην, ὡς ἐκ τῆς διγλωσσίας, ἀποτυχίαν τοῦ Σχολείου.

Καὶ οὕτως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ὑπερβολῶν αὐτῶν, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐφθάσαμεν διαδοχικῶς εἰς δύο ὅλως ἄκρα καὶ ἀντίθετα τῶν ἐπιδιωκομένων ἀποτελέσματα. Ἀπὸ τῆς ἄκρως αὐστηρᾶς γλωσσικῆς νομιμοφροσύνης εἰς τὴν ἄκρως ἀνυπαίρετον γλωσσικὴν ἀναρχίαν. Ἀπὸ τῆς ἀποτόμου ἀπλοποιήσεως καὶ τῆς καταργήσεως τῆς διγλωσσίας, εἰς τὴν ἄκρατον πολυγλωσσίαν. Ἐκαστος γράφει τώρα ὅπως θέλει, παρὰ πάντα καθιερωμένον γραμματικὸν τύπον, παρὰ πάντα ἰσχύοντα συντακτικὸν κανόνα, παρὰ πάντα κρατοῦντα γλωσσικὸν νόμον. Ἄντι τοῦ αὐστηροῦ νόμου ἢ ἀνομία, ἀντὶ τῆς ἀπλότητος ἢ πολλαπλότητος καὶ ἢ σύγχυσις. Ἀληθῆς Πύργος Βαβέλ ἢ Ἑλλάς. Ὅλοι μετεβλήθημεν εἰς γλωσσοπλάστας καὶ οἰκειοποιούμεθα καθήκοντα Ἀκαδημίας. Καὶ εἰς τὸν κατήφορον αὐτὸν παρεσύρθη, δυστυχῶς, καὶ ὁ κλάδος ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἀνατεθῆ, κατὰ καθήκον, ἡ φύλαξις, ἡ τήρησις καὶ ἡ διδασκαλία τῶν γλωσσικῶν ἡμῶν θεσμῶν. Καὶ δὲν ἐψυχολόγησαν, καὶ δὲν ἐφιλοσόφησαν, καὶ δὲν ἐσκέφθησαν, παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι αὐτοί, ὅτι ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία, συνηθίζουσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ μάλιστα τὴν εὐπλαστον παιδικὴν διάνοιαν, εἰς τὴν περιφρόνησιν τῆς γλωσσικῆς πειθαρχίας, εἰς τὴν παρῆβασιν τῆς γλωσσικῆς νομοθεσίας, στρεβλώνει τὸν νοῦν καὶ διαφθείρει τὴν ψυχὴν του. Ἐντεῦθεν ὁ νοῦς ρέπει πρὸς τὴν κατάργησιν παντὸς νόμου καὶ πάσης πειθαρχίας, πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν δηλαδὴ ἀναρχίαν.

Ἄλλ' ἡ ἀναρχία τῆς γλώσσης παρακολουθεῖται καὶ ὑπὸ τῆς ἀναρχίας

τῆς σκέψεως, τῆς ἀνταρσίας τοῦ πνεύματος, τῆς συγχύσεως τῶν ἰδεῶν, τῆς ἀοριστίας καὶ τοῦ ἀσυναρτήτου τῶν γραφομένων. Ἐνευ δὲ κανονικῆς καὶ πλουσίας γλώσσης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δημιουργηθῇ μεγάλη καὶ ὑψηλὴ λογοτεχνία, οὔτε νὰ διατυπωθῇ σπουδαία Ἐπιστήμη. Μὲ τὸ πτωχὸν δὲ καὶ πρωτογενὲς λεξιλόγιον, εἰς τὸ ὅποιον θέλουν οἱ τῶν ἄκρων ὀπαδοὶ νὰ περιορίσουν τὴν τόσον πλουσίαν ἡμῶν γλῶσσαν, τὴν γλῶσσαν ἣ ὁποία θαυμάζεται ὡς ἐνισχύουσα τὴν ἀκρίβειαν τῆς σκέψεως καὶ τὴν ἐλαστικότητα τοῦ λόγου, οὔτε ἡ Ἐπιστήμη, οὔτε ἡ Φιλολογία, οὔτε ἡ Δικαιοσύνη, οὔτε ἡ Πολιτεία εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκφράσουν ὀρθῶς καὶ ἀκριβῶς τὰς ἰδέας των. Ἀφ' ἐτέρου, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὸν γνωστὸν ἱστορικὸν νόμον, καθ' ὃν: ὅταν ἡ γλῶσσα ἐνὸς Ἐθνους καταπίπτῃ, ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ ζωὴ καταρρέει, καὶ τὰνάπαλιν.

Τοὺς οἰκτροὺς καρποὺς τῆς σφαλερᾶς τὴν βίασιν ἐκπαιδευτικῆς ταύτης πολιτείας δρέπομεν ἤδη, ὡς ἔδειξαν αἱ εἰσιτήριοι τοῦ Πανεπιστημίου ἐξετάσεις, καθ' ἃς αἱ ἀνορθογραφίαι καὶ αἱ ἀσυνταξίαι, ἡ γραμματικὴ, ἡ συντακτικὴ καὶ ἡ γενικὴ ἀμάθεια ἡμιλλῶντο πρὸς τοὺς παραλογισμοὺς καὶ τὴν ἀσυναρτησίαν τῶν σκέψεων. Διότι δὲν παραβαίνει κανεὶς ἀπονεῖ τοὺς ὑπὸ τῆς Ἐπιστήμης, τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς διδακτικῆς πείρας καθιερωμένους ἐπιστημονικοὺς καὶ παιδαγωγικοὺς νόμους. Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, ὡς ὁ ἐπίσημος τῆς γλώσσης θεσμοφύλαξ, ἔχει καθήκον νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου καὶ νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τὴν σοβαρὰν κρίσιν, τὴν ὁποίαν διέρχεται ἡ μεγάλη αὐτὴ ἔθνικὴ ἡμῶν κληρονομία, καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχῃ δι' αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς φυλῆς ἡμῶν ἡ ἐπικειμένη διάλυσις τῆς μοναδικῆς ταύτης παρακαταθήκης τοῦ Ἐθνους. Ἡ γλῶσσα ἡμῶν μετὰ τῆς θρησκείας ὑπῆρξαν, διὰ μέσον τῶν δεινῶν δοκιμασιῶν τῶν αἰώνων τῆς δουλείας, τὰ δύο συνδετικὰ καὶ σωτήρια στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα διετήρησαν καὶ συνετήρησαν τὸ Ἑλληνικὸν Ἐθνος ἀδιάσπαστον καὶ ἠνωμένον. Ἐνευ αὐτῶν τὸ Ἐθνος ἡμῶν θὰ εἶχεν ἤδη διαλυθῆ καὶ ἀπορροφηθῆ καὶ ἐκλείψει τελείως.

Ὅφείλομεν ὁμῶς νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ κρίσις τῆς γλώσσης εἶναι ἤδη γενικὸν φαινόμενον, τὸ ὅποιον μετὰ τὸν πόλεμον παρατηρεῖται καὶ ἀλλαχοῦ

καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ. Καὶ ἐκεῖ καθηγηταί, διδάσκαλοι καὶ μαθηταὶ ζητοῦν νὰ ρίψουν τὴν γραμματικὴν καὶ τὸ συντακτικὸν εἰς τὸν κάλαθον τῶν ἀχρήστων. Ὡς ἔπαθλον, διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ ἐχθροῦ ἀγῶνας, ζητεῖται ἐλευθερία ἀπόλυτος εἰς ὅλα. Ἄλλ' ἐκεῖ τὰ σπουδαιότερα περιοδικὰ καὶ αἱ σοβαραὶ ἐφημερίδες ἀναγράφουν καὶ στηλιτεύουν τακτικῶς καὶ σφοδρῶς τὰ τοιαῦτα γλωσσικὰ ὀλισθήματα, καὶ ἀγωνίζονται νὰ περισώσουν τὴν γλῶσσάντων ἀπὸ τῆς ἀπειλουμένης καταστροφῆς. Ὁ πολὺς Γάλλος κριτικὸς *Souday*, ἐν ἄρθρῳ αὐτοῦ κατὰ τῆς πρὸς τὴν ἀρθρογραφίαν προβαλλομένης ἤδη ἐν Γαλλίᾳ περὶ φρονήσεως, γράφει: «Διὰ τῆς ἀρθρογραφίας διδασκόμεθα τὸν χειρισμὸν καὶ τὴν κατανόησιν τῶν ἰδεῶν. Δὲν εἶναι αὐτὴ ἀνθαίρετος ματαιότης, ἀλλὰ μέσον, δι' οὗ μανθάνομεν νὰ σκεπτόμεθα. Ἡ κρίσις τῆς ὀρθογραφίας καὶ τῆς γραμματικῆς εἶναι κρίσεις τοῦ πνεύματος».

Ἡ ἐξέλιξις τῆς γλώσσης εἶναι ἔργον τοῦ χρόνου, τὸ ὁποῖον ἀπορρέον ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς σκέψεως ὄλων τῶν λογίων, τῶν ἐπιστημόνων καὶ τῆς κοινῆς συνειδήσεως ὅλου τοῦ ἔθνους, ἐλέγχεται, ἐξακριβοῦται καὶ κυροῦται ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἐπιβάλλεται εἰς ὅλους ὡς κανὼν, ὡς νόμος ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου κύρους καὶ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς. Ἡ ἀπλοποίησις τῆς ἐπισήμου γλώσσης, ἢ εἰσαγωγή ἐν αὐτῇ κανόνων καὶ τύπων, λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἄλλων χρησίμων γλωσσικῶν στοιχείων ἔκ τε τῆς κοινῆς ὀμιλουμένης καὶ τῆς ἀρχαίας, καθὼς καὶ ἡ δημιουργία τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ὄρων, τῶν ὁποίων ἡ ἔλλειψις παρ' ἡμῶν εἶναι λίαν αἰσθητὴ καὶ ἐπιζήμιος καὶ δύναται νὰ ἀποβῇ ἐνίοτε αἰτία παρεξηγήσεων καὶ μεγάλου κακοῦ, εἶναι βεβαίως ἀναγκαία καὶ ἐπείγουσα καὶ πρέπει νὰ μελετηθῇ καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἄλλ' ἡ μελέτη καὶ ἡ καθιέρωσις τῶν μεταβολῶν καὶ βελτιώσεων τούτων εἶναι καθῆκον τῆς Ἀκαδημίας.

Παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἐπιληφθῇ αὕτη βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου. Διότι ὀφείλομεν ὄχι μόνον νὰ διατηρήσωμεν τοὺς ἤδη ἰσχύοντας, ἀλλὰ καὶ νὰ διατυπώσωμεν ἐγκύρως τοὺς ὑπὸ τῆς χρήσεως κοινῶς καθιερωμένους γλωσσικοὺς κανόνας· ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ διελύσωμεν ὀριστικῶς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν καὶ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς

τὴν πρὸ χιλιετηρίδων πρωτογενῆ γλωσσικὴν κατάστασιν, ἐξ ἧς, μετὰ τόσα λογοτεχνικά καὶ ἐπιστημονικά ἀριστουργήματα, μετὰ τόσα φιλολογικά φιλοτεχνήματα, διεπλάσθη ἡ ἀκριβεστέρα, ἡ πλουσιωτέρα καὶ ἡ κομποτέρα γλῶσσα, ἐκ τῆς ὁποίας δανεῖζεται τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὄρους καὶ τόσα ἄλλα γλωσσικὰ στοιχεῖα ὀλόκληρος ὁ πολιτισμένος κόσμος.

Καὶ ἡ ἔρευνα αὕτη θὰ ἔχη, καὶ πρέπει νὰ ἔχη ἀναμφισβητήτως, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, ὡς θεμελιώδη βάσιν τὸ κολοσσιαῖον ὑμῶν ἐπιστημονικὸν ἔργον, τὸ τῆδε κάκεισε εἰς πολλὰ ἡμέτερα καὶ ξένα περιοδικὰ καὶ ἄλλα δημοσιεύματα διεσπαρμένον. Ἐντεῦθεν προκύπτει ἤδη ἡ ἐπείγουσα καὶ σπουδαία ἀνάγκη τῆς συγκεντρώσεως, ταξινομήσεως καὶ ἐκδόσεως αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν διεύθυνσιν. Τὸ ἔργον αὐτό, ἐνούμενον καὶ δημοσιεύμενον ἐν ἰδίᾳ σειρᾷ, θὰ ἀποτελέσῃ πολύτιμον ἐπιστημονικὸν μνημεῖον, ἀπαραίτητον διὰ τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης, πρὸς δὲ καὶ τιμὴν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιστήμην. Θὰ ἦτο δὲ εὐτύχημα, ἂν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν διέθετε τὰ ὑλικά μέσα πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου σκοποῦ.

Ἡ Ἀκαδημία, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, ἐπελήφθη ἤδη τῆς ὑμετέρας προτάσεως, περὶ καθιερώσεως ἐνιαίας καὶ ἐγκύρου ὀρθογραφίας τῆς νεωτέρας ἡμῶν γλώσσης πρὸς τερματισμὸν τῆς ἤδη ἐν αὐτῇ κρατούσης ἀναρχίας. Ἡ Β'. τάξις, εἰς ἣν παρεπέμφθη τὸ ζήτημα παρὰ τῆς Ὀλομελείας, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν ὑμῶν θέλει ἀσχοληθῆ προσεχῶς πρὸς βαθμιαίαν λύσιν τοῦ σπουδαίου τούτου γλωσσικοῦ ἡμῶν ζητήματος. Λογίζεται δὲ εὐτυχῆς ἡ Ἀκαδημία, ὅτι ἔχει ὑμᾶς ἀκμαῖον εἰσέτι εἰς τοὺς κόλπους της καὶ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θέλει οὕτω συντελεσθῆ τῇ ὑμετέρᾳ πολυτίμῳ καὶ σοφῇ ἀρωγῇ. Εὐχεται δὲ ἀπὸ καρδίας, ὅπως ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἀκόμη διατηρήσῃτε ἐν ἴσῃ ἀκμῇ τὰς τε σωματικὰς καὶ πνευματικὰς ὑμῶν δυνάμεις, πρὸς ἐπίλυσιν καὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν γλωσσικῶν ζητημάτων, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης, τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος καθόλου.